

ਸਿਵਲ ਮਿਸਲੇਨੀਅਸ

ਐਸ.ਐਸ. ਦੁਲਤ ਅਤੇ ਏ. ਐਨ. ਗਰੋਵਰ J.J. ਅੱਗੇ ਜੇ.ਜੇ.

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਗੋਪਾਲ -ਪਟੀਸ਼ਨਰਾਂ

ਬਨਾਮ

ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅਤੇ ਹੋਰ-ਉਤਰਦਾਤਾ

1964 ਦੀ ਸਿਵਲ ਰਿੱਟ ਨੰਬਰ 1628

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ (1950)-ਅਨੁਛੇਦ 12 ਅਤੇ 14-
ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ- ਭਾਵੇਂ "ਰਾਜ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ
ਗਿਆ ਸੀ-ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਐਕਟ-ਕੀ ਇਸ ਨੂੰ ਪੱਖਪਾਤੀ ਵਜੋਂ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ
ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ
12 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ "ਰਾਜ" ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਅਤੇ
ਉਪਰੋਕਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਐਕਟ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 14 ਅਧੀਨ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ
ਜਾ ਸਕਦੀ।

15 ਜਨਵਰੀ, 1965 ਨੂੰ ਮਾਣਯੋਗ ਸ੍ਰੀ ਜਸਟੀਸ ਏ.ਐਨ.ਗਰੋਵਰ ਵੱਲੋਂ
ਇਸ ਕੇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਇੱਕ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਵਾਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੱਕ
ਵੱਡੇ ਬੈਂਚ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਰਕਾਰ ਇਸ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮਾਣਯੋਗ
ਜਸਟਿਸ ਐਸ.ਐਸ.ਦੁਲਤ ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਐਨ.ਗਰੋਵਰ ਦੀ ਡਿਵੀਜ਼ਨ
ਬੈਂਚ ਨੇ 15 ਮਾਰਚ, 1965 ਨੂੰ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਅਤੇ 227 ਅਧੀਨ ਪਟੀਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਸਤੰਬਰ, 1963 ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ P.E.L. ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਚਿਤ ਰਿੱਟ, ਆਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਰਿੱਟ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਨੂੰ ਗਲਤ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਅਸਫਲ ਘੋਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

ਐਚ.ਐਸ. ਵਾਸੂ, ਬੀ.ਐਸ. ਵਾਸੂ ਅਤੇ ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਸੂਰੀ
-ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲ

ਜੀ.ਪੀ. ਜੈਨ ਅਤੇ ਬੀ.ਐਸ. ਗੁਪਤਾ- ਜਵਾਬਦਾਤਾ ਦੇ ਵਕੀਲ

ਆਰਡਰ

ਗਰੋਵਰ, J.- ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 226 ਤਹਿਤ ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਮੈਂ ਇਕੱਲੇ ਬੈਠ ਕੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਇੱਕ ਵੱਡਾ-ਸਵਾਲ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਰਾਜ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਵੇਗੀ, ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਨੂੰ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਹਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਬੇਲੋੜਾ ਹੈ। ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਦਲੀਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੀ.ਈ.ਐਲ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉਸ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪੱਖਪਾਤੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਇਹ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਜਿਹੀ ਕਾਰਵਾਈ, ਦਲੀਲ ਲਈ ਕਿ ਇਹ ਪੱਖਪਾਤੀ ਸੀ, ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14

ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਹੁਣ, ਅਨੁਛੇਦ 14 ਰਾਜ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਬਰਾਬਰੀ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 12 ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਹੈ: -

ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿੱਚ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, "ਰਾਜ" ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਅਤੇ ਹਰੇਕ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਧੀਨ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਪਟੀਸ਼ਨਕਰਤਾ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਸ੍ਰੀ ਐਚ.ਐਸ.ਵਾਸੂ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੰਸਥਾ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਇੱਕ ਸਥਾਨਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ "ਰਾਜ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਮਦਰਾਸ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਾਜਮਾਰਗਰੀ, ਸੀਜੇ ਅਤੇ ਵੈਂਕਟਰਾਮਾ ਅਯਾਰ, J. (ਜਿਵੇਂ ਉਹ ਉਸ ਸਮੇਂ ਸੀ) ਦੇ ਬੈਂਚ ਦੁਆਰਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਮਦਰਾਸ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਂਤਾ ਬਾਈ (1) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਸ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ, ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਧਾਰਾ 15(1), ਜੋ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਭੇਦਭਾਵ ਨੂੰ ਰੋਕਦੀ ਹੈ, ਮਦਰਾਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਕੁਝ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬੈਂਚ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ "ਸਥਾਨਕ ਜਾਂ ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ

(1) A.I.R. 1954 Mad 67.

ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਸਰਕਾਰੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਹਨਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣਗੇ ਜੋ ਕੁਦਰਤੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂਵਾਦੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਇੱਕ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਿਆ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਤ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ 1923 ਦੇ ਮਦਰਾਸ ਐਕਟ VII ਦੀ ਧਾਰਾ 44 ਵਿੱਚ ਸਥਾਨਕ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਵਿੱਤੀ ਯੋਗਦਾਨ ਦੀ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਫੀਸਾਂ, ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਫੰਡ ਇਕੱਠੇ ਕਰਨ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇੱਕ ਰਾਜ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੰਸਥਾ ਸੀ ਪਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਰਾਜ-ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਵਾਲੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ-ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਅਪਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸੀ ਕਿ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਭਾਗ 3 ਵਿੱਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੇ ਵੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਅੰਤਰ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਧਾਰਾ 28 (1) ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਧਾਰਾ 28 (3) ਜਿਸ ਅਨੁਸਾਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਧਾਰਮਿਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ

ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੇ ਫੰਡਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੀਆਂ ਹਦਾਇਤਾਂ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਨੁਛੇਦ 29 (2) ਇਹ ਵੀ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਧਾਰਾ 15 (1) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਜੇ ਉਹ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਹੀਂ।

ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿਨਹਾ, ਜੇ., ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਏਨਾ ਘੋਸ਼ ਬਨਾਮ ਪੱਛਮੀ ਬੰਗਾਲ ਰਾਜ (2) ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕਿ ਕੀ ਸਰੋਜਨੀ ਨਾਇਡੂ ਕਾਲਜ ਫਾਰ ਵੂਮੈਨ, ਦਮ ਦਮ, ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰੀ ਸਪਾਂਸਰ ਕਾਲਜ ਸੀ, ਅਨੁਛੇਦ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇੱਕ ਰਾਜ ਸੀ। B.W. ਦੇਵਦਾਸ ਬਨਾਮ ਕਰਨਾਟਕ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਲਈ ਚੋਣ ਕਮੇਟੀ (3), ਵਿੱਚ ਸਵਾਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕੀ ਕਰਨਾਟਕ ਰੀਜਨਲ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਾਲਜ ਸੁਸਾਇਟੀ ਅਨੁਛੇਦ 12 ਵਿੱਚ "ਰਾਜ" ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਮਦਰਾਸ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਸਫਲ ਬਿਨੈਕਾਰ

(2) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1962, ਕੈਲ. 420.

(3) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1964, ਮੈਸੂਰ 6.

ਉਸ ਕਾਲਜ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਟੀ.ਓ. ਨਾਰਾਇਣ ਪਾਈ, ਜੇ., ਜਿਸ ਨੇ -ਕਿਹਾ ਕਿ "ਰਾਜ" ਸ਼ਬਦ ਇੱਕ ਅਮੂਰਤ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਧਾਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਇਸਨੇ ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ, ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਇਸ ਨੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂ ਰਾਜ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਲਈ, ਅਨੁਛੇਦ 14 ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ ਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਏਜੰਸੀਆਂ ਜਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੈਸੂਰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ -ਅਥਾਰਟੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ:

-

ਸਾਧਾਰਨ ਸ਼ਬਦਕੋਸ਼ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਅਥਾਰਟੀ" ਸ਼ਬਦ ਵਿੱਚ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਬਲਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਪਣੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਉਸ ਦੂਜੇ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਤੇ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਥੋਪਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਰ, ਰਾਜ ਕਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਕ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਜੋ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਸ਼ਬਦ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਦਰਸਾਏ ਗਏ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ, ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਇਸੇ ਤਰਾਂ ਦੀ ਆਪਸੀ ਸਮਝ ਦੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗੈਰ-ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ

ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਅੰਤਰ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕੱਠੇ ਜੋੜਨਾ ਇੱਕ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਜਿਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਜ਼ਰੂਰੀ ਕਾਨੂੰਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ, ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਸਮਝ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸਹਿਯੋਗੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਧਾਰਾ 13 (3) (A) ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਸਮਾਵੇਸ਼ੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਗਿਣੇ ਗਏ ਕਈ ਮਾਮਲੇ ਉਹ ਵੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਹੈ, ਭਾਵ ਉਹ ਜੋ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਜਨੀਤਿਕ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਇਕਰਾਰਨਾਮੇ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ, ਸਹਿਮਤੀ ਜਾਂ ਆਪਸੀ ਸਮਝ ਨਾਲ। ਇਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਵਿੱਚ, ਧਾਰਾ 12 ਵਿੱਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ 'ਅਥਾਰਟੀਆਂ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਸਾਧਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਰਾਜ ਆਪਣੀ ਵਿਧਾਨਕ ਜਾਂ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਇਹਨਾਂ ਅਥਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ, ਸ੍ਰੀ ਵਾਸੂ ਨੇ ਪੀ.ਐਮ. ਬਰਮਾਦਾਥਨ ਨੰਬੂਰੀਪਦ ਬਨਾਮ ਕੋਚੀਨ ਦੇਵਸਵੋਮ ਬੋਰਡ (4), ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ (ਪੈਰਾ 5 ਵਿੱਚ) ਕਿ ਸੱਤਵੀਂ ਅਨੁਸੂਚੀ ਦੀ ਸੂਚੀ II ਵਿੱਚ ਐਂਟਰੀ 5 ਇੱਕ ਸੰਕੇਤ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ "ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀਆਂ" ਅਤੇ ਤ੍ਰਾਵਣਕੋਰ-ਕੋਚੀਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਸ਼ਨਜ਼ ਐਕਟ, 195 ਦੇ ਤਹਿਤ ਗਠਿਤ ਕੋਚੀਨ ਦੇਵਸਵਮ ਹਿੰਦੂ ਬੋਰਡ,

ਨੂੰ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ "ਸਥਾਨਕ ਅਥਾਰਟੀ" ਵੱਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ "ਹੋਰ ਅਥਾਰਟੀਆਂ" ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿੱਚ ਆਵੇਗਾ। ਤ੍ਰਾਵਣਕੋਰ ਕੋਚੀਨ ਫੂਲ ਬੈਂਚ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, "ਅਥਾਰਟੀ" ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ ਮਤਲਬ ਹੈ "ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਸੰਸਥਾ" ਅਤੇ ਧਾਰਾ 12 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਨਿਯਮ, ਉਪ-ਕਾਨੂੰਨ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਵਾਲੇ ਨਿਯਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਵਾਨ ਤ੍ਰਾਵਣਕੋਰ ਕੋਚੀਨ ਜੱਜਾਂ ਦਾ ਧਿਆਨ ਮਦਰਾਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ, ਜੋ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ, ਬਹੁਤ ਅਧਿਕਾਰਤ ਹੈ, ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। । ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਬਾਰੇ ਬਾਸੂ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਵਿੱਚ, ਮਦਰਾਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ: -

"ਸਤਿਕਾਰ ਦੇ ਨਾਲ, ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਅਸਲ ਸਵਾਲ ਦੀ ਭੀਖ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਨੁਛੇਦ 2 ਅਤੇ 15 (1) ਦੀਆਂ ਆਮ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਛੇਦ 2 ਅਤੇ 29 ਦੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਉਪਬੰਧਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਫਰਕ ਨੂੰ ਆਯਾਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਿਹਾ ਹੈ, ਅਨੁਛੇਦ 12 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਟੈਸਟ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅਥਾਰਟੀ ਕੋਲ ਅਨੁਛੇਦ 13 ਵਿੱਚ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਅਨੁਸਾਰ "ਕਾਨੂੰਨ" ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਸੰਸਥਾ ਕਿਸੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਮ ਅਰਥਾਂ ਵਿੱਚ

ਸਰਕਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਰਾਜ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ (ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇੰਟਰਾ ਵਾਇਅਰਸ ਮੰਨ ਕੇ)। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਗਠਿਤ ਟਰੱਸਟੀ ਬੋਰਡ ਵੀ ਯੂ.ਐਸ.ਏ. ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਰਾਜ ਦੀ ਏਜੰਸੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਵੱਖਰਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਮੁਸ਼ਕਲ ਨਾਲ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਦਰਾਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਮਦਰਾਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਨਾਮ ਸ਼ਾਂਤਾ ਬਾਈ (1) ਦੀ ਨਿਰਭਰਤਾ ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਟਿੰਕੋਫ ਬਨਾਮ ਐਨ. ਡਬਲਯੂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ (5) ਤੇ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿੱਥੇ ਚੌਂਦਵੀਂ ਸੋਧ ਨੂੰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਦਾ ਰੱਖ ਰਖਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

(4) A.I.R. 1956 Tran.Co. 19.

(5) (1948) 93 L. Ed. 383.

ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਕਿਸੇ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਬਾਅਦ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲੱਕੀ ਬਨਾਮ ਐਡਮਜ਼ (6) ਅਤੇ ਲੂਸੀਫਲੋਰੀਡਾ ਬਨਾਮ ਬੋਰਡ ਆਫ ਕੰਟਰੋਲ(7), ਵਿੱਚ ਅਮਰੀਕਨ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਚੌਂਦਵੀਂ ਸੋਧ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਵਿਧਾਨਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਹਨ।

ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸ੍ਰੀ ਵਾਸੂ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫੈਸਲਿਆਂ ਤੇ ਬਾਸੂ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਇਸ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿ 14ਵੀਂ ਸੋਧ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਲਾਗੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। "

ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਮੇਰਾ ਵਿਚਾਰ ਹੈ ਕਿ ਮਦਰਾਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਆਦਰ ਨਾਲ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉੱਤਰਦਾਤਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਲਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਅਸਫਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹਨਾਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਐਸ.ਐਸ. ਦੁਲਤ, J. - ਮੈਂ ਸਹਿਮਤ ਹਾਂ।

ਬੀ.ਆਰ. ਟੀ.

ਡਿਸਕਲੇਮਰ-ਸਖਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ । ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ, ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Onam
(Translator)